

EEN VADER DIE ZIJN BELOFTES NAKOMT

SCOTT HAHN

EEN VADER DIE ZIJN BELOFTES NAKOMT

Gods verbondsliefde in de heilige Schrift

Theologische inleidingen

Theologische inleidingen

In deze serie zijn verschenen:

1. Federico Suárez, *Priester zijn*
2. José Orlandis, *Korte geschiedenis van de Katholieke Kerk*
3. Juan Chapa (ed.), *50 vragen over Jezus*
4. Scott Hahn, *Een Vader die zijn beloftes nakomt*
Gods verbondsliefde in de heilige Schrift
5. Juan Francisco Pozo, *Kinderen van God*
Het genadeleven
6. Josemaría Monforte, *De Bijbel leren kennen*
Een inleiding tot de heilige Schrift

Oorspronkelijke titel:

A Father who keeps his Promises – God's Covenant Love in Scripture

© 1998 by Scott Hahn, Ph.D. All rights reserved

Published by Servant Books,
an imprint of St. Anthony Messenger Press
28 W. Liberty St.
Cincinnati, OH 45202
www.AmericanCatholic.org

Vertaling: mw. Th.J.M. Keulemans
Ontwerp omslag: **cor!graphics**
www.cor.graphics.com

© 2011 STICHTING DE BOOG
Amsterdam

Correspondentie-adres:

Herenstraat 41
3512 KB Utrecht
info@deboog.nl
www.deboog.nl
ISBN 90.6257.068.2
NUGI 635

INHOUD

1. VERWANTSCHAP DOOR HET VERBOND

HET MEESTERPLAN VOOR GODS FAMILIE

<i>IN DE HEILIGE SCHRIFT</i>	11
De genade van de Vader: gratis, maar niet goedkoop	12
Voor vaders die niet in de hemel zijn	13
De heilige Schrift: de eerste liefdesgeschiedenis	13
Het mysterie van Gods liefde in de heilsgeschiedenis	16
Geschiedenis als heilsgeschiedenis	18
Verwantschap door het verbond	20
Verbond in plaats van verdrag	21
Reddende banden van heilige verwantschap	24
De Vader in de ogen zien: een verplichting voor altijd	25
De ernst van de wet van het verbond	26
Onze geestelijke voorouders	28
Gods familiestamboom in één oogopslag	28
Een verbrede horizon	29
De Drie-eenheid is de eeuwige verbondsfamilie	33

2. SCHEPPINGSVERBOND EN KOSMISCHE TEMPEL:

<i>GODS WOONPLAATS VOOR DE MENSHEID</i>	34
Vermijd buikspreeken (Leg de schrijver niets in de mond)	35
Mythische opvattingen	37
Van chaos tot kosmos	39
Hoe bouwt men een huis in zes dagen	40
Beeld is alles	41
De menselijke natuur, geschapen in staat van genade	43
De Sabbat: het beste bewaard voor het laatst	45
De Sabbat: de eerste dag van de "rust" in het leven van de mens	46
De Sabbat: een heiligdom in de tijd	48
Wat een naam zegt: van Elohim tot Jahweh	50
Hogepriester van de mensheid	50

3. EEN GEBROKEN ADAM

<i>VAN SCHEPPING TOT SCHENDING</i>	52
Uit de aarde wekt God zijn zoon	52
Regels voor de behoeder van de tuin	53
De teerling is geworpen	54

Weer alleen: onnatuurlijk	55
Belangrijke rib	56
De twee worden één	58
Godsgericht	58
Noch demonisch noch dom	59
Het optreden van de sluwe slang	60
Eva van het onheil	61
Adams schuldig zwijgen	62
Heeft de slang gelijk gehad?	63
Angst voor het lijden	63
Zich (on)natuurlijk gedragen	64
Adams keuzemogelijkheden: eerste martelaar of afvallige ..	65
Niet beslissen is óók een beslissing	66
Eva van het heil	67
Lijden: een passende en heilzame straf voor de overtreding ..	68
Dodelijk lijden om Adams daad ongedaan te maken	69
Naschrift	70
 4. VERBETER JEZELF OF GA UIT MIJN OGEN:	
<i>EEN GEBROKEN VERBOND HERNIEUWD MET NOACH</i> ..	71
Kaïn opvoeden	72
Narigheid op til in het land van Nod	73
Onhandelbare zonen	75
Vloed, zweet en tranen	77
Verstokte Cham	79
Verbondsnoodelot	80
Schurkengilde	82
 5. HOE SPEL JE GELOOF?	
<i>HET GELOOF VAN AARTSVADER ABRAHAM</i>	86
Beloften, beloften, beloften	87
God plant een stamboom	88
Een rotsachtige weg naar de heerlijkheid	90
In geloof de feiten onder ogen zien	92
Goed nieuws, slecht nieuws	93
Abraham bereikt de top	95
Onverwachts engelen te gast	97
Wat zou jij verlangen voor je honderdste verjaardag?	98
De Heer geeft, de Heer neemt	99
“De Heer zal voorzien”	100

6. “DE OUDERE ZAL DE JONGERE DIENEN”:	
<i>OVER FIASCO’S VAN EERSTGEBORENEN</i>	
<i>EN FAMILIETWISTEN</i>	103
Isaak wordt het vel over de ogen getrokken	104
Een koekje van eigen deeg	106
Meer dan één vrouw voorspelt ellende	109
Thuishkomst	110
Broederliefde in reactie	111
Van gevangene tot eerste minister in één dag	113
Ommekeer is slechts rechtvaardig	114
 7. “LAAT MIJN VOLK GAAN!”	
<i>ISRAËLS EXODUS UIT EGYPTES</i>	117
Een schip in onrustige wateren	119
Gods verbond met Mozes	120
“Wie, ik?”	122
Weer terug naar huis	123
Bloedige bruidegom	124
“Laat Mijn volk gaan”	125
Valse goden in het land	127
Een machtsvacuüm scheppen	128
Kortstondige jubel	130
 8. ISRAËLS “KALF-HARTIG” ANTWOORD	
<i>HET MOZAÏSCH VERBOND OP DE BERG SINAI</i>	133
De “Afhankelijkheidsverklaring”	134
Hoe dichtbij is te dichtbij?	136
Israël moet herleven in de eed	137
Mozes’ vastenactie	138
De zonde maakt alles altijd gecompliceerd	140
Gezegend de band die bestendig is	142
Mozes, middelaar als Christus	144
Eeuwige Rots, schuilplaats voor Mozes	145
Goeie genade!	146
Plaatsvervangende leraren: de priesterlijke klasse van Levi ..	147
Een luid en schuldig zwijgen	148
Volkstelling brengt Israël tot zijn positieven	148
Een “zwaardige” aangelegenheid	149
Offers in de plaats van afgoderij	150

9. BEMINDE AFVALLIGEN:

<i>ISRAËL IN DE WOESTIJN</i>	154
Aäron, Israëls alter ego	155
Opstandige leiders verdienen de woestijn	157
Korach, de rebelse priester, terecht gewezen naar de onderwereld	158
Operatie woestijnstorm: Moabs campagne tegen Israël ...	160
Een rebelse zoon met een sterke wil opvoeden	162
Een Vader die zijn beloften houdt	164
Mozes leest Israël de les	166
De vloek die geneest	167
Mozes: een spiegel van Christus	170
Een les voor ons allemaal	171

10. “KIES NOG VANDAAG WIE JE WILT DIENEN!”

<i>VAN VEROVERING TOT KONINKRIJK</i>	173
Van Jozua tot de rechters	174
Een overgang	175
Genoeg! Geef ons een koning!	176
Koninklijke geestdrift	179
Heiligdom toegestaan	180
Opkomst en val van een heerser	181
Een nieuwe koning in de maak	184

11. “JIJ BENT DE MAN!”

<i>VAN KONINKRIJK TOT BALLINGSCHAP</i>	188
De poorten van Jeruzalem zullen niet overweldigd worden .	188
Tijd voor een tempel	191
Davids nederigheid	193
De koninklijke psalmen	195
Davids val	197
Salomo's erfenis; geestelijke ineenstorting	199
Twee naties onder God	201
Profeten en achteruitgang	202

12	“HET IS VOLBRACHT!”:	
	<i>DE ZOON VERVULT DE BELOFTEN VAN DE VADER</i>	...205
	Wat bedoelde Jezus?	205
	Sleutel nummer 1: de achtergrond van het Oude	
	Verbond	207
	Sleutel nummer 2: het Joodse Pascha in de eerste eeuw:	
	vier bekera	208
	Het probleem	209
	Sleutel nummer 3: de beker in Getsemane	210
	De laatste sleutel: de paradox in het Evangelie van	
	Johannes	211
	Een terugblik op de vier sleutels	212
	Reacties op mijn ontdekkingen	213
	Verdere bevestiging uit de heilige Schrift: Johannes 6	214
	De visie van Paulus	217
	De brief aan de Hebreeën	217
	De visie van de Apokalyps	219
	Samenvatting: wat is de Blijde Boodschap van het	
	Nieuwe Verbond?	219
13.	DAAR KOMT DE BRUID:	
	<i>DE ZON KOMT OP OVER HET NIEUWE JERUZALEM</i>	223
	De apokalyptische liturgie in de hemelse tempel	224
	Kosmische eredienst: de liturgie van de schepping (Apk 4)	225
	Op aarde zoals in de hemel	226
	Met Mijn Lichaam eer ik U: de liturgie van de verlossing	227
	Aanbidden als oorlog voeren	229
	Bruid en Lichaam van Christus	230
	De Kerk als de nieuwe Eva	232
	Huwelijkse tekenen van het Nieuwe Verbond	232
	Het Nieuwe Verbond vervult het Oude	234
	Het Nieuwe Jeruzalem: de Kerk op aarde	235
	Tijd en eeuwigheid kruisen elkaar	236
	Het Oude, het Nieuwe en het Eeuwige	236
	Het ware Allerheiligste	237
	Heiligen als levende sacramenten	237
	Een crisis van heiligen	238
	NOTEN	240

VERWANTSCHAP DOOR HET VERBOND

HET MEESTERPLAN VOOR GODS FAMILIE IN DE HEILIGE SCHRIFT

Iedereen voelde het: een ogenblik van onheilspellende stilte, een licht gerommel en toen begon de grond te schudden. Gebouwen wankelden en stortten als kaartenhuizen ineen. In minder dan vier minuten waren meer dan dertigduizend mensen dood door een aardbeving met een kracht van 8,2, die in 1989 Armenië schokte en bijna alles met de grond gelijkmaakte.

In de warrige chaos liep een opgewonden vader door de nauwe straten naar de school waar zijn zoon in de vroege ochtend heengegaan was. De man kon alleen maar aan de belofte denken die hij zijn zoon zo dikwijls had gedaan: "Wat er ook gebeurt, Armand, ik zal bij je zijn".

Hij bereikte de plaats waar de school had gestaan, maar zag slechts een reusachtige puinhoop. Eerst stond hij er alleen maar verslagen bij en vocht hij tegen zijn tranen en daarna liep hij moeizaam over het puin naar het oostelijke gedeelte van het gebouw, waarvan hij wist dat daar het klaslokaal van zijn zoon geweest was.

Met blote handen begon hij te graven. Wanhopig trekt hij stenen en resten muur weg, terwijl andere mensen rondom hem stonden en hopeloos en vol ongeloof toekeken. Hij hoorde iemand brommen: "Houd toch op, man, ze zijn allemaal dood".

Hij keek verward op en antwoordde: "Je kunt mopperen, of me helpen om de stenen op te tillen". Slechts een paar hielpen mee en de meesten van hen gaven het op zodra hun spieren zeer begonnen te doen. Maar de man dacht alleen maar aan zijn zoon.

Hij groef zich steeds verder door het puin heen, uren lang. Twaalf uur, achttien uur, vierentwintig uur, zesendertig uur lang. Eindelijk, na achtendertig uur, hoorde hij een zacht gekreun vanonder een stuk schoolbord.

Hij greep het schoolbord, gooide het weg en schreeuwde: "ARMAND!" Uit het duister kwam een zachte bevende stem: "Papa...!?"

Andere zwakke stemmen begonnen te roepen terwijl de jonge overlevenden onder het puin bewogen. De weinige overgebleven toeschouwers en ouders schrokken en schreeuwden van verwarde opluchting. Veertien van de drieëndertig leerlingen werden levend aangetroffen.

Toen Armand eindelijk bevrijd was, probeerde hij bij het graven te helpen totdat al zijn overlevende klasgenoten bevrijd waren. Iedereen die erbij was kon horen hoe hij zich tot zijn vrienden richtte en zei: "Ik zei toch dat mijn vader ons niet zou vergeten!"

Zo'n geloof hebben wij nodig, want zo'n Vader hebben wij.

De genade van de Vader: gratis, maar niet goedkoop

De heilige Schrift getuigt ervan hoe God gedurende alle tijden voor zijn familie heeft gezorgd en zijn kinderen een weg heeft getoond hoe zij altijd met Hem kunnen leven. De bijbelse berichten maken duidelijk dat onze hemelse Vader elke afzonderlijke belofte die Hij met het oog op onze verlossing heeft gegeven, ook is nagekomen ten koste van zijn enig beminde Zoon. Door Gods genade is het cadeau van de verlossing gratis, maar niet goedkoop.

De geschiedenis van deze onophoudelijke liefde van de Vader is waar het in dit boek om draait. We zullen gezamenlijk proberen te begrijpen wat God in de geschiedenis heeft gedaan om ons tot zijn familie te maken en ons te redden uit de ellendige toestand van onze eigen zonde en zelfzucht. We zullen opnieuw ontdekken hoe hartstochtelijk Hij ons zoekt, hoe vast zijn bedoeling is om ons weer heel te maken en hoezeer het Hem toekomt dat wij Hem dankbaarheid, vertrouwen en gehoorzaamheid betonen.

Voor vaders die niet in de hemel zijn

We horen steeds over vaders die zich door hun carrière of andere dingen zozeer in beslag laten nemen dat ze hun kinderen verwaarlozen. Het gepraat over “quality time” betekent eigenlijk dat men zo veel mogelijk uit dat beetje tijd wil halen die ze samen hebben. Maar ook de beste vaders zijn allen te menselijke, gebrekkige schepselen die hun beloften dikwijls niet waarmaken en die niet altijd aanwezig zijn wanneer hun kinderen ze het hardst nodig hebben.

Ik weet dat uit eigen ervaring als vader. Ondanks de beste bedoelingen om in familieaangelegenheden op de hoogte te blijven, word ik onvermijdelijk door andere belangrijke zaken in beslag genomen die onze gezamenlijk gemaakte plannen tenietdoen en mij van huis weghalen. Hoewel ik mij serieus voorneem geen beloftes te doen die ik niet kan waarmaken, zijn mijn kinderen toch zeer teleurgesteld wanneer de verwachtingen die ik heb gewekt, door een onvoorziene omstandigheid uiteenspatten, en soms door mijn eigen schuld.

Ik wil u helpen een geheel andere vader te leren kennen, de Eeuwige Vader, die nooit zijn woord breekt. Welke beletsels Hem ook in de weg staan, Hij verliest zijn doel nooit uit het oog: een mensenfamilie te stichten en te vormen om deel te nemen aan de oneindige liefde van de Drie-eenheid. Als we bedenken wat ons de heilige Schrift over de vaderliefde van God voor zijn volk zegt, zullen we nog meer begrijpen hoezeer en hoe persoonlijk Hij ieder van ons afzonderlijk bemint als leden van zijn verbondsfamilie.

De heilige Schrift: de eerste liefdesgeschiedenis

Enkele jaren na mijn ontslag als presbyteriaans pastor, als pas bekeerde katholiek, maakte ik in mijn geboorteplaats, een voorstad van Pittsburgh, met Kerstmis de Nachtmis mee. De kerk was vol mensen die vol enthousiasme jubelden alsof het kerstkind zelf zou verschijnen. De kaarsen wierpen een warm schijnsel op het altaar, dat met kerststerren was versierd terwijl de zoete geur van wierook zich een weg baande tot aan het achterste gedeelte van de Kerk waar ik zat.

Ik had amper plaatsgenomen toen het gedragen gezang van een cantor weerklonk, die een oud lyrisch lied zong waarmee de liturgie van de vigilie van Kerstmis werd ingezet. Slecht weinig mensen leken daarop acht te slaan, maar ik zat daar, ontroerd door de hemelse melodie, die een boodschap verkondigde die mij best goed bekend was, maar die ik nog nooit in gezongen vorm had gehoord.

Weken later herinnerde ik mij nog de diepe indruk die het op mij gemaakt had, maar de woorden was ik vergeten. Ik informeerde her en der totdat mij iemand een kopie van het lied kon geven. De gedrukte tekst kan weliswaar de volledige indruk niet weergeven, maar hij maakt het voldoende duidelijk:

Op de vijftiendste dag van december in het vijfduizend negennegentigste jaar sinds God in het begin hemel en aarde heeft geschapen,
in het tweeduizend negenhonderd vijfenzeventigste jaar na de zondvloed,
in het tweeduizend vijftiende jaar sinds de geboorte van Abraham,
in het duizend vijfhonderd tiende jaar, sinds de uittocht van het volk Israël uit Egypte, onder leiding van Mozes,
in het duizend tweeëndertigste jaar sinds David tot koning werd gezalfd,
in de vijfenzestigste jaarweek na Daniëls profetie,
en de honderd vierennegentigste olympiade,
in het zevenhonderd tweeënvijftigste jaar na de bouw van de stad Rome,
in het tweeënveertigste jaar van de regering van Octavianus Augustus,
toen er vrede was in de gehele wereld,
in de zesde eeuw van de wereldgeschiedenis,
wilde Jezus Christus, eeuwige God en Zoon van de eeuwige Vader,
de wereld heiligen door zijn genaderijke komst,
Hij die was ontvangen van de heilige Geest, en negen maanden na zijn ontvangenis in Bethlehem in de stam Juda als Mens uit de Maagd Maria geboren,
de geboorte van onze Heer Jezus Christus in het vlees.

Misschien verbaast u zich over mijn vreugde over het lied van deze boodschap. Wie is er eigenlijk geïnteresseerd in “het tweeduizend negenhonderd vijfenzeventigste jaar na de zondvloed”, laat staan in “de honderd vierennegentigste olympiade”? Maar misschien moet ik vertellen op welk punt van mijn leven ik indertijd stond, zodat mijn enthousiasme over de boodschap van dit oude lied begrijpelijker wordt.

Nadat ik mij meer dan tien jaar intensief had bezig gehouden met de heilige Schrift, begon ik langzaam het “complete plaatje” van de heilsgeschiedenis te begrijpen. Ik zag hoe de ontelbare delen van de bijbelse puzzel in elkaar pasten als één grote, wonderlijke goddelijke liefdesgeschiedenis. Al die vele namen, plaatsen en gebeurtenissen in de heilige Schrift geven degene die haar voor het eerst leest een gevoel van overweldiging en verbijstering. Eerlijk gezegd had ik jaren nodig om een “geestelijke landkaart” te scheppen waarmee ik mij een weg door de heilige Schrift kon banen, vooral door het Oude Testament, zonder te verdwalen. Maar toen ik eenmaal de pieken in het berglandschap van de heilsgeschiedenis in kaart had gebracht, zag ik plotseling het complete plaatje.

En toen beleefde ik de genoemde vigiliemis van Kerstmis, omgeven door honderden gewone katholieken, luisterend naar een cantor die een oud lied vertolkte dat precies mijn nieuw gevormde landkaart van de heilsgeschiedenis formuleerde. Langzaam drong het tot mij door dat ik tien jaar studie nodig had gehad om het wiel opnieuw uit te vinden. Al die tijd had God zijn kinderen – in de geleefde traditie en liturgie van de Kerk – voorzien van de middelen om de bijbelse boodschap van zijn vaderlijk plan voor de historische verbondsfamilie uit te kunnen stippelen. Hadden we hier ons voordeel maar uitgehaald.

Over de precieze data, die in de oude liturgische tekst over de gebeurtenissen worden gegeven, kan men natuurlijk discussiëren, maar daar gaat het niet om. De eigenlijke boodschap is onbetwistbaar. Hier wordt een panoramisch inzicht van de heilsgeschiedenis geboden die terugslaat op de bijbelse wegwijzers die de voortdurende liefde van God voor de mensheid bewijzen. Toen ik op deze nacht terugkeek, werd ik mij ervan bewust dat de parochie werd uitgenodigd om beter in te zien wat er nodig was om de wereld en alle volkeren, de gehele mensenfamilie, voor te bereiden op de komst van Christus.

Het mysterie van Gods liefde in de heilsgeschiedenis

Deze grootse gecomprimeerde versie van de bijbelse boodschap maakte het mij volkomen duidelijk: onze hemelse Vader heeft over ons gewaakt gedurende de hele mensengeschiedenis en ons keer op keer van de ondergang gered. Hij verlangt ernaar ons te overtuigen van zijn hartstochtelijke liefde voor een ieder van ons, van zijn barmhartigheid die ons roept – en in staat stelt – om deel te hebben aan zijn goddelijk Leven, aan deze gloeiende uitstorting van liefde waardoor de Vader de Zoon in de heilige Geest eeuwig voortbrengt. Slechts een oneindige, hartstochtelijke liefde, zoals de liefde die in de heilige Drie-eenheid leeft, kan de mysteries van zonde en het heil van de mens verklaren.

Laten we eerlijk zijn, wij willen helemaal niet dat God ons zózeer bemint. Het is gewoon te veeleisend. Gehoorzaamheid is al iets, maar deze soort liefde vraagt om meer dan het volgen van de geboden. Ze vraagt om niets minder dan volledige zelfgave. Voor de drie oneindige Personen van de Heilige Drie-eenheid is dat waarschijnlijk niet moeilijk, maar voor schepselen zoals wij is zo'n soort liefde een oproep tot martelaarschap. Deze uitnodiging verlangt veel meer lijden en zelfopoffering dan alleen het afstand doen van chocolade in de vastentijd. Ze verlangt niets minder dan een voortdurend sterven aan het eigen ik.

U vraagt zich misschien af: waarom *moeten* wij op de eerste plaats beminnen zoals God? De Schrift geeft ons een tweeledig antwoord: allereerst toont het Oude Testament ons dat we gemaakt zijn om *zoals* God te leven, door gedurende onze aardse tijd liefde binnen de mensenfamilie met elkaar te delen; op de tweede plaats toont het Nieuwe Testament ons dat wij zijn herchapen om *in* God te leven door voor eeuwig in de hemel deel te hebben aan de liefde van de heilige Drie-eenheid. Beide elementen zijn van essentieel belang om te begrijpen wat het betekent om werkelijk mens te zijn, maar alleen het tweede is ons ware en laatste doel, wat de theologen de “Gelukzalige Godsaanschouwing” noemen. We zouden volledig tekortschieten als we minder bereikten.

Dit betekent dat vanaf het begin ons verblijf op aarde tijdelijk zou zijn. Dat verklaart waarom het Nieuwe Testament het Oude Verbond ziet als een proefperiode – door de zonde op onnatuurlijke wijze verlengd – waarin de mens heeft gefaald, tot-

dat Christus kwam (Heb 2, 6-9). We kunnen ook zien hoe het Nieuwe Testament de op deze aardse wereld gerichte zienswijze van het Oude Testament in het vaderlijk plan van God opneemt, waardoor het zijn kinderen in verschillende fasen leert naar het goddelijke en het eeuwige te verlangen en dit te verkrijgen.¹ Zoals Jezus ons heeft geleerd, bestaat de enige weg naar de hemel erin zich binnend te onttrekken aan de tijdelijke goederen van deze aarde (Mt 5-7). Niet omdat aardse dingen slecht zouden zijn – dan zouden ze ook als offer waardeloos zijn – maar integendeel, juist omdat de aardse dingen goed zijn – alleen na de hemelse – zijn wij in staat de aardse op te geven om de hemelse dingen te verkrijgen. En als tijdelijk verlies eeuwige winst kan brengen, dan kunnen ook de schijnbaar extreemste vormen van tijdelijke straf, zoals de straffen die God het volk Israël gedurende de geschiedenis heeft opgelegd, zinvol zijn want “God behandelt u als kinderen... Hij voedt ons op voor ons bestwil, om ons te laten delen in zijn heiligheid” (Heb 12, 7-10).

De zonde vertoont zich op deze wijze als wat ze werkelijk is, onze weigering om te leven overeenkomstig de volmaakte liefde van de Drie-eenheid. Deze goddelijke liefde wordt weerspiegeld in de offervorschriften van de wetten van het verbond. Tegelijk maakt ze voor ons ook de innerlijke logica van de verlossing duidelijk en begrijpen we hoe we die alleen door de offerdood van Jezus aan het kruis konden verkrijgen. Want aan het kruis nam Jezus onze mensheid op Zich en veranderde haar in een volmaakte afbeelding en instrument van de levenschenkende liefde van de heilige Drie-eenheid als een offergave van Zichzelf.

Het wezen van de zonde is onze weigering van het goddelijk kindschap vanwege de offers die het van ons vraagt. De dood van Christus heeft onze zonden uitgeboet, door haar er met wortel en al uit te rukken: “Hij heeft ons bestaan willen delen, om door zijn dood de vorst van de dood, de duivel te ontronen en hen te bevrijden die door de vrees voor de dood heel hun leven aan slavernij onderworpen waren” (Heb 2, 14-15).²

Het kruis moet als een trinitaire gebeurtenis worden begrepen, maar een die wij niet konden aanvaarden, laat staan konden begrijpen, totdat God ons op een lange weg van voorbereiding had geleid. Daarover gaat het Oude Testament en daarom hebben wij het Nieuwe Testament nodig om het te begrijpen.

Als dit alles wat zwaar klinkt of te snel is gegaan, geen nood:

daarover gaat de rest van *dit* boek. We zullen belangrijke personen en gebeurtenissen in de heilige Schrift nader bekijken, en zien hoe zij in de verschillende voorbereidende fasen van Gods familieplan passen. Als we daarmee klaar zijn, wilt u misschien wel terugbladeren en deze paragraaf herlezen. De kans bestaat dat die dan begrijpelijker is.

Geschiedenis als heilsgeschiedenis

Als een van de meest waardevolle familie-erfstukken die wij bezitten, heeft de Bijbel de hoogtepunten van een goddelijk drama opgetekend. De heilige Schrift geeft geen droog, onpersoonlijk geschiedenisonderricht, maar een hartstochtelijke liefdesgeschiedenis, het verbazingwekkende verhaal van een God die kwam om het verlorene te zoeken en te redden – ten koste van onmetelijke eigen offers.

We lezen dikwijls de bijbelse verhalen alsof het slechts morele vertellingen zijn. De held met de witte hoed verslaat de schurk met de zwarte hoed en rijdt weg, de zonsondergang tegemoet om voor altijd gelukkig verder te leven – met een mooie vrouw natuurlijk. Maar God inspireerde de Schrift om ons iets veel diepers mee te delen dan een eenvoudige moraal. Dit boek is een lange liefdesbrief van de Vader aan zijn beminde kinderen die zich nog op hun aardse pelgrimage bevinden.

We zijn vaak geneigd het Oude Testament als een saaie lijst van “verwekkers” te beschouwen. Maar deze bladzijden komen tot leven als we deze echte mensen van dichterbij bekijken, mensen zoals u en ik. Zij overwinnen obstakels en ervaren nederlagen, hebben gelachen en gehuild, bemind en verloren. En wie heeft de hele tijd over hen gewaakt? God de Vader, die de menselijke duisternis met zijn licht verlicht om ons zo een weg naar huis te wijzen om voor eeuwig met Hem te leven.

Ons probleem in het Westen is de neiging om de geschiedenis te beschouwen als een wereldlijke chronologie van politiek, economie, techniek en oorlog. Daardoor houden wij ons bezig met verkiezingen, crises, uitvindingen en militaire conflicten. Het is niet dat deze dingen niet belangrijk zijn, maar de oude Joden zagen diepere verbanden van goddelijke bedoeling en goddelijk handelen in de geschiedenis. Wanneer wij deze samenhangen op

het spoor willen komen, hebben we het geloof nodig in Gods voortdurende vooruitziende heerschappij over de natuur en de gebeurtenissen van de geschiedenis.

Uit een Hebreeuws perspectief is de primaire bedoeling van de bijbelse geschiedenis het weergeven van de menselijke familiegeschiedenis in het licht van het verbondsplan van God voor zijn volk. Voor deze ten diepste religieuze bedoeling inspireerde God de bijbelse schrijvers, die literaire figuren, poëzie, parabels, profetieën en veel andere dingen gebruikten, die in moderne geschiedenisboeken zo niet voorkomen. Maar dat maakt de Bijbel *niet* minder historisch, alleen anders, *heel* anders.

De bijbelse visie van de geschiedenis staat ook in scherp contrast met de mythische manier van beschouwen, die in het oude Nabije Oosten overheerste. De tijd werd daarbij als een nooit eindigende cyclus begrepen ("de mythe van de eeuwige terugkeer"). Daarbij kwam een fatalistische visie van de goden die het lot van elke mens beheersten. Het resultaat was, in de meeste samenlevingen, een diep pessimisme met betrekking tot de tijd, zowel het verleden als de toekomst.

De moderne Westerse benadering van de geschiedenis is tegengesteld aan het perspectief van het oude Nabije Oosten. Is de moderne kijk lineair, progressief, optimistisch en werelds, dan neigt de oude kijk ernaar cyclisch, regressief, pessimistisch en mythisch te zijn. De bijbelse opvatting ligt ergens in het midden tussen deze twee extremen.³

Hierdoor missen moderne lezers dikwijls een belangrijk aspect van de bijbelse boodschap, een aspect dat de opvatting van de tijd van de heilsgeschiedenis van de oude Hebreeën weerspiegelt. Zelfs vrome lezers benaderen soms de Schrift met een christelijk hart en een wereldse geest. Een dergelijke combinatie is in het beste geval een gemengd huwelijk. In plaats daarvan verlangt een christelijk hart een bijbelse geest, maar dat kost zorgvuldige inspanning.

Allereerst moet men het profetische karakter van het bijbelse verhaal van de heilsgeschiedenis begrijpen. De oude Israëlieten geloofden dat God de wereld had geschapen en de geschiedenis volgens zijn heilsplan bestuurde. Bovendien geloofden zij dat Gods Geest de bijbelse schrijvers (Mozes en de profeten) tot verkondigers van een goddelijke boodschap had gemaakt. De heilshandelingen van God (de schepping, de Exodus, de land-

verovering, het koningschap, de ballingschap en de terugkeer) zijn met betrekking tot het verbondspatroon van goddelijke gerechtigheid en barmhartigheid beschreven.

Met andere woorden: God "schrijft" de wereld zoals mensen woorden schrijven, om liefde en waarheid tot uitdrukking te brengen. Zo zijn natuur en geschiedenis meer dan alleen geschapen dingen - God vormt ze als zichtbare tekenen van de andere, ongeschapen werkelijkheid, die eeuwig en onzichtbaar is. Maar omdat de gevolgen van de zonde ons blind hebben gemaakt, moet het "boek" van de schepping vertaald worden door het geïnspireerde woord van de Schrift. Hiervoor moet de lezer een echt sacramentaal inbeeldingsvermogen hebben, waardoor mensen (opnieuw) in staat worden gesteld om schepping en geschiedenis in het licht van de goddelijke bijbelse symboliek van de Schrift te verklaren.

Als mensen hun liefde schriftelijk verwoorden, worden ze dikwijls poëtisch. Datzelfde geldt op zeer reële wijze ook voor God. Mark Twain heeft eens gezegd: "De geschiedenis herhaalt zich niet, maar heeft de neiging te rijmen". Onze oren moeten daarom worden afgestemd op deze goddelijke poëzie.

Dit is het doel en de waarde van de *typologie* die onderzoekt hoe Christus reeds in het Oude Testament is voorafgebeeld (in Adam, Abraham, Isaak, Melchizedek, het Paaslam, de tempel) en die daardoor de diepe eenheid van het Oude en het Nieuwe Verbond onthult. De typologie maakt het ons dus mogelijk "in de werken van God in het Oude Verbond (vormen) te onderscheiden van wat Hij in de volheid van de tijd in de persoon van zijn mens geworden Zoon heeft volbracht" (CKK nr. 128).

In het kort: de heilsgeschiedenis is een heilig mysterie dat door de goddelijke poëzie van de Schrift wordt overgebracht. Zoals de typologie het rijmschema onthult, zo onthult Gods verbond haar alles omvattende zin en betekenis. Om die reden zal ons boek zich vooral bezighouden met de typologische en verbondsmatige dimensies van de bijbelse vertelling.

Verwantschap door het verbond

Als men zich afvraagt wat voor de bijbelse schrijvers zelf belangrijk was, zal men ontdekken dat het begrip van het *verbond*

als een rode draad door de hele Schrift loopt. De drama's waarop we zullen ingaan, maken duidelijk hoe God de Vader, door een reeks verbondsbeslissingen, verder is gegaan van Zich bezighouden met één enkel paar – Adam en Eva – naar Zich bezighouden met de hele wereld. Elke stap op deze weg heeft ons een stuk verder gebracht op het pad naar de hemel, en heeft nog een belangrijk onderdeel in het plan van God toegevoegd om een wereldwijde geloofsfamilie te vormen. Als we de heilsgeschiedenis zo door de bril van het verbond bekijken, zal dat ons helpen de vaderlijke wijsheid en macht van God dieper te ervaren en zal dat een duidelijk perspectief op de mensenfamilie bieden.

Als we door deze bril naar de heilsgeschiedenis kijken, bevinden we ons in goed gezelschap. De heilige Ireneüs, een van de grootste theologen van de vroege Kerk, zei eens: "Het begrijpen...bestaat in het aantonen waarom er een aantal verbonden met de mensheid bestaan, om te verklaren wat het wezen van deze verbonden is".⁴ Als wij de goddelijke verbondsbesluiten in de heilsgeschiedenis beter begrijpen, zullen we groeien in de erkenning van de vaderlijke wegen van God, en meer ten volle deelhebben aan het leven van de Geest, dat Christus ons door zijn dood heeft verworven. Om deze reden heeft God Zichzelf in de heilige Schrift geopenbaard en spreekt Hij nog steeds tot ons, opdat wij Hem erkennen, beminnen en navolgen als de Vader van het verbond, die al zijn beloften houdt.

Verbond in plaats van verdrag

Wat is een verbond precies? Het Engelse woord "covenant" komt van het Latijnse *convenire*, wat "samenkomen" of "instemmen" betekent. De Engelse term covenant (verbond) houdt een formeel, plechtig en bindend pact in tussen twee of meer partijen. Elke partij moet haar aandeel aan de overeenkomst vervullen. Volgens deze definitie is een verbond gelijk aan een contract. In het moderne seculiere recht worden verbonden en contracten zelfs als praktisch identiek beschouwd, terwijl volgens bijbels denken een verbond veel meer dan een contract inhoudt. Hoewel er veel verschillen zijn, kunnen we er hier slechts twee vermelden. Allereerst een plechtige eed tegenover privébeloften; en ten tweede het wegschenken van zichzelf tegenover het weg-

geven van zijn bezittingen.

Allereerst wordt een contract gesloten door een *belofte*, terwijl een verbond door het zweren van een *eed* wordt gesloten. In een belofte doe je een gelofte ("ik geef je mijn woord"). Een contract wordt bindend gemaakt door je handtekening, je *naam*. In het zweren van een eed wordt een belofte omgevormd door Gods Heilige Naam aan te roepen om hulp en zegen ("zo waarlijk helpe mij God Almachtig"). Wie een eed zweert, plaatst zichzelf onder goddelijk oordeel en een voorwaardelijke zelfvervloeking ("ik zal veroemd worden"). Een eed is dus een veel sterkere en heiligere vorm van verbintenis.

Zelfs onze voornamelijk wereldse cultuur ziet nog een zeker verschil tussen een belofte en een eed. In een rechtszaal zweren we bijvoorbeeld een eed en leggen we de rechterhand op de Bijbel, alvorens plaats te nemen in de getuigenbank, omdat onze maatschappij gerechtigheid in de rechtbank nog steeds als een zeer ernstige zaak beschouwt. In de ogen van de wet is de leugen onder ede niet slechts een zonde, maar een ernstige misdaad: een meened (het breken van een eed), die bestraft wordt met gevangenisstraf.

Daarom leggen artsen, politiemensen, officieren en politici een eed af, waarin ze zweren hun plichten tegenover de maatschappij te vervullen. Voor hun dienst aan de anderen zweren zij voor God met hun leven. De eed (in het Latijn, *sacramentum*) is daarom het wezenlijke fundament van het verbond. Het zweren van een eed bindt een persoon aan een verbond, wat meer is dan een loutere vervulling van de wet. Een verbond is persoonlijk, absoluut en uitermate zeker, want het is een heilige verplichting, die is aangegaan tegenover – en bekrachtigd door – een heilige God. (Dit betekent natuurlijk niet dat een verbond nooit wordt gebroken – maar als dat wel gebeurt, heeft dat Gods oordeel tot gevolg in de vorm van een verbondsvloek).

Een ander voorbeeld van een verbondseed is het sacrament van het huwelijk – weer een verplichting die niet alleen met de echtgenoot of echtgenote wordt aangegaan, maar ook tegenover God – wat twee mensen zo nauw met elkaar verbindt, dat ze "één vlees" worden. Het is Gods bedoeling dat man en vrouw niet worden gescheiden. Om precies te zijn is het sacrament van het huwelijk een belemmering, die paradoxaal vrijheid brengt. De vrouw is vrij om oud en gerimpeld te worden, zonder angst

voor echtscheiding te hebben, terwijl de man eveneens vrij is om kaal te worden en een buik te krijgen zonder te hoeven vrezen dat zijn vrouw hem verlaat.

Verbonden smeden banden van vrijheid in verplichting, op basis van het zweren van een eed. Zo gaat God om met zijn mensen, die Hij persoonlijke beloften doet en verbondseden geeft. Een passage uit de brief aan de Hebreeënen verklaart dit binnen de context van Gods verbond met Abraham:

Toen God aan Abraham zijn *belofte* deed, zwoer Hij bij Zichzelf, aangezien Hij niemand boven Zich had om bij te zweren: Ik zal u rijkelijk zegenen en uw nageslacht zeer talrijk maken. Abraham heeft dan ook, na lang en geduldig wachten, gekregen wat hem beloofd was. Mensen zweren bij een hogere macht, en de *eed* is voor hen de hoogste vorm van bevestiging, die alle tegenspraak moet uitsluiten.

Heb 6, 13-16, cursivering toegevoegd

Gods uiteindelijk doel berust dus op het gewicht van een eed. “En zo heeft God met een eed willen instaan voor zijn *belofte*, om de erfgenamen van de *belofte* nog duidelijker te tonen hoe onwrikbaar vast zijn besluit stond. God heeft dus twee onherroepelijke daden gesteld... om ons vast te klampen aan de hoop op wat voor ons ligt. De hoop is het veilige en vaste anker van onze ziel” (Heb 6, 17-19).

Als u dit in gedachten houdt terwijl u later over de sleutelpersonen van de Schrift leest, zult u een van de belangrijkste verschillen ontdekken tussen het Oude en het Nieuwe Verbond: het Oude Verbond werd door God met menselijke middelaars gesloten, die onder ede stonden en dan zondigden – zoals Adam (Rom 5, 12-21) en Israël (Heb 3-4) en daardoor de verbondsvloek veroorzaakten. Het Nieuwe Verbond daarentegen werd gesloten door de God-Mens, Jezus Christus, maar alleen nadat Hij de voorwaarden had vervuld – en Zelf de vloek had gedragen – van het Oude Verbond. Daardoor werd Hij de Middelaar van het Nieuwe Verbond (Heb 8-9), dat Hij door een eed heeft bekrachtigd.

In dit verband is het amper toevallig te noemen dat het Latijnse woord voor “*eed*” *sacramentum* is. Vanaf de oudste tijden

hebben de christenen de sacramenten begrepen in termen van verbondseden, die Christus heeft ingesteld om het Nieuwe Verbond te handhaven en te vernieuwen.⁵

Reddende banden van heilig verwantschap

Een ander belangrijk verschil tussen een contract en een verbond ligt in de verschillende vormen van uitwisseling. Een contract regelt de uitwisseling van bezit in de vorm van goederen en diensten (“dat is van mij en dit is van jou”), terwijl een verbond de uitwisseling van personen is (“ik ben van jou en jij bent van mij”), waardoor een band van tussenmenselijke gemeenschap wordt geschapen.

Voor de oude Israëlieten was het verschil tussen een verbond en een contract vergelijkbaar met dat tussen een huwelijk en prostitutie. Als een man en een vrouw trouwen, verklaren zij voor God hun onsterfelijke liefde voor elkaar tot de dood, maar een prostitué verkoopt haar lichaam aan de hoogste bidder en gaat dan verder naar de volgende klant. Contracten maken mensen tot klanten, werknemers, kopers, terwijl verbonden ze veranderen in echtgenoten, ouders, kinderen, broers en zussen. Kortom, verbonden worden gesloten om banden van heilig verwantschap te smeden.

De Schrift openbaart hoe God in elk tijdperk verbonden heeft gebruikt om familiebanden te smeden met zijn volk. De daarvoor gebruikelijke formules in de Schrift, om Gods verbondsband met ons te beschrijven, is: “Ik zal hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn... Ik zal voor u een vader zijn en u zult voor mij zonen en dochters zijn” (2 Kor 6, 16-18). Natuurlijk is het hoogtepunt van het proces het Nieuwe Verbond, wanneer Christus voor ons allen het innerlijke familieleven van de Drie-eenheid openbaart, opdat wij er deel aan zouden hebben.

Als je dus wilt binnendringen in het hart van de Schrift, denk dan aan *verbond* in plaats van verdrag, aan *Vader* in plaats van Rechter, aan *thuis* in plaats van rechtszaal. Gods wetten en oordelen zijn bedoeld om als tekenen van zijn vaderlijke liefde, wijsheid en autoriteit te worden geïnterpreteerd. Dat houdt niet een geringere of minder strenge maatstaf van gerechtigheid in, want een goede vader verlangt immers meer van zijn zoon dan

de rechter van een beklaagde verlangt, of een chef van zijn werknemer.

De doelstellingen van een verbond vragen bepaalde handelingen om loon of profijt te verdienen, terwijl de breuk van een verbond resulteert in bepaalde straffen en beschadigingen. Dit volgt het patroon van het familieleven waar kinderen werken om zakgeld te verdienen, en als ze zijn opgegroeid en tot rijpheid zijn gekomen, kunnen ze redelijkerwijs verwachten te worden beloond met een erfenis. Als ze echter in ernstige zonde volharden, moeten ze rekenen met hun onterving. Dat is ook het bijbelse patroon van het verbond, want de Vader zegent zijn kinderen als ze het verbond houden, zoals Hij ze ook straft voor het breken ervan. Dit alles wordt met zegeningen en vervloeking in het verbond uitgelegd (Dt 28). De zegeningen betekenen leven, terwijl vloek dood betekent. God spoort zijn volk dus aan voor het leven te kiezen en zich zo te gedragen dat ze zich in hun vaderlijke zegen kunnen verheugen.

De Vader in de ogen zien: een verplichting voor altijd

De Vader wilde zijn kinderen, “de erfgenamen van de belofte”, overtuigen dat Hij absoluut trouw en onveranderlijk van karakter is. Hij wist dat de oude Israëlieten omringd waren door volkeren met wispelturige goden, de ene dag welwillend en de volgende dag wraakzuchtig. Waarom zouden de Hebreëen niet hetzelfde verwachten? Het is geen wonder dat God zo ver moest gaan om zijn volk ervan te overtuigen dat Hij anders is. Hij zwoer een eed om hun vertrouwen te “sterken” en toonde Zich inschikkelijk tegenover hun zwakheid van geloof in zijn oorspronkelijke belofte. Zoals deze oude Israëlieten moeten ook wij deze hoop vasthouden als een “veilig anker van de ziel”, vooral daar wij een nog verhevener verbond hebben (Heb 8, 6), gebaseerd op betere sacramenten, want “dit gaat gepaard met een plechtige eed” (Heb 7, 20).

De eigenlijke boodschap die God door het verbond wil meedelen, kan simpelweg worden uitgedrukt met: “Ik bemin je. Ik ben aan jou verplicht. Ik zweer dat ik je nooit in de steek zal laten. Jij bent van Mij en Ik ben van jou. Ik ben jullie Vader, en jullie zijn Mijn gezin”. Het is verbazingwekkend dat de Schepper zo’n

diepe liefde voor zijn schepselen heeft!

Hoe meer ik mij ervan bewust werd hoe God Zich door alle tijden heen tegenover zijn kinderen als Vader heeft bewezen, des te levendiger werd voor mij de werkelijkheid van het verbond. Het was voor mij niet langer een abstracte theorie, maar opende voor mijn geest nieuwe dimensies van Gods liefde. Het verbond was niet alleen een oud begrip uit de bijbelse cultuur, maar werd voor mij de vertegenwoordiging van heel de rijkdom van een familiegemeenschap. De karakters uit het Oude Testament namen vlees aan als een ontzagwekkend en tegelijk begrijpelijk verwantschap: de familie van het geloof.

De ernst van de wet van het verbond

Als men de Schrift bestudeert, zal men zien hoe de wetten van het verbond geen willekeurige bepalingen zijn, maar vaste morele principes die het morele leven regelen. Bovendien geven ze het innerlijke leven van de heilige Drie-eenheid weer. Kortom, “verbond” is wat God doet, omdat “verbond” datgene is wat God is.

De verbondswet is voor de morele orde van de menselijke relaties wat de natuurwetten zijn voor de fysieke orde. Wij zijn gewend aan bepaalde vaste wetten – zoals zwaartekracht – die materiële dingen zoals onze lichamen regelen. Veronderstel dat ik op zekere dag de wet van de zwaartekracht moe ben geworden, omdat het mijn lichamelijke vrijheid beperkt; ik zou naar de top van een toren klimmen en naar beneden springen – alleen om mijn vrijheid van de wet van de zwaartekracht te doen gelden. Zou ik daarmee de wet van de zwaartekracht breken? Nee, ik zou haar alleen aantonen. Het enige wat ik waarschijnlijk zou breken, zouden mijn botten zijn.

Hetzelfde geldt in het kader van de verbondsbesluiten. We zouden kunnen protesteren en klagen wanneer we ons in pijnlijke conflicten bevinden en weglopen van een aangegane relatie. We proberen soms zelfs van God weg te lopen in een soort stom protest. Maar daarmee breken we niet de natuurlijke morele wet van het verbond, die ons aan God en aan elkaar bindt, en zetten haar niet buiten werking. We breken alleen onszelf en het leven van onze dierbaren. De morele orde van het menselijk leven

moge onzichtbaar zijn, ze is geregeld door verbondswetten die niet minder vast en duurzaam zijn dan de fysieke wetten.

Als we de bestendigheid van het verbond begrijpen, beginnen we haar grootheid te waarderen. We kunnen haar als een lens gebruiken waarmee we de menselijke geschiedenis zien. We beginnen dan te zien vanuit een hemels perspectief, hoe God heeft gewerkt, van generatie tot generatie, om de menselijke familie bijeen te houden. En als we door diezelfde lens van de aarde naar de hemel kijken, zien we het oog van onze Vader dat naar ons terugkijkt en over zijn volk waakt.

Deze wederzijdse band van gehoorzaam vertrouwen en toegewijde liefde is het hart van het verbond. Dat is wat de oude Hebreeën *hesed* noemden; soms wordt dat vertaald door “trouw” of “welwillendheid”. Zijn wezenlijke betekenis is dat soort “verbondsliefde” die gedeeld wordt door familieleden.

Jezus vertelde de parabel van de verloren zoon om – in concrete termen – een aangrijpende illustratie te geven van de schoonheid en de diepte van het Nieuwe Testament, dat Hij was komen vestigen (Lc 15, 11-32). Als we het verhaal lezen, zouden we ons alleen kunnen bezig houden met het zondige leven van de jongeman, maar dat zou dezelfde fout zijn die zijn jaloerse broer maakt.

In plaats daarvan zouden we niet moeten vergeten dat het beslissende punt van de parabel niet ligt in het falen van de zoon, maar in de onveranderlijke liefde van de vader. Wat de jongeman ook deed om aan de familieband van het verbond te ontsnappen of de band te breken die hem met zijn vader bond, het lukte hem niet. Zelfs wanneer hij in het vreemde land is en de varkens voedt, omvat het verbond hem. Precies dat verbond brengt hem tenslotte terug naar huis.

Ouders die geleden hebben om hun eigen “verloren kinderen” kennen deze onverzettelijke liefde waarover we hier spreken. Het is als een duurzame natuurwet: onze kinderen mogen onze liefde voor hen op de proef stellen, maar ze kunnen haar niet breken. Jezus zei eens tot zijn toehoorders (Mt 7, 11) dat als wij – zondaars als we zijn – in staat zijn een diepe verplichting te tonen ten opzichte van het welzijn van onze kinderen, hoeveel te meer zouden wij dan moeten vertrouwen dat de liefde van God voor ons nooit uitgeput of overwonnen is.

Onze geestelijke voorouders

Met een cast van duizenden mensen als ondersteuning zullen de belangrijkste karakters in onze liefdesgeschiedenis u wel bekend zijn: Adam, Noach, Abraham, Mozes en David. Wat hebben deze vijf mannen met elkaar gemeen? Ieder van hen stond in een innige vriendschappelijke relatie tot God, in een intieme relatie die van God uitging en op een persoonlijk verbond gebaseerd was. Deze serie verbonden vond haar hoogtepunt in de komst van Jezus Christus, de Messias, die het Nieuwe Verbond stichtte en daarmee de loop van de geschiedenis een nieuwe richting gaf.

Als je het Oude Testament doorleest, bestudeer je letterlijk je eigen familiegeschiedenis, je eigen wortels, je eigen geestelijke voorouders. Adam, Noach, Abraham, Mozes en David zijn allen werkelijk onze oudere broers in de familie van God. Paus Pius XI zei eens: “Geestelijk stammen wij af van Abraham... geestelijk zijn wij allen Semieten, want Gods plan heeft vanaf het begin de hele mensenfamilie omvat”.

Gods familiestamboom in één oogopslag

Laten we voor een overzicht van de goddelijke liefdesgeschiedenis waarin het leven van deze mannen een belangrijke rol speelt, in het kort de beloften beschrijven die God aan ieder van hen heeft gedaan en ook heeft gehouden:

- God riep *Adam* om deel te hebben aan zijn zegen in het verbond van het huwelijk met Eva (Gn 1, 26-2,3), en beloofde ze beiden te verlossen van de zonde door de beloofde “nakomeling”, en door de kop van de duivelse slang, de bekoorder, te verpletteren (Gn 3, 15).
- De Vader gaf *Noach* de belofte, hem en zijn huishouden veilig voor de vloed te bewaren en beloofde daarna de mensenfamilie nooit meer op die manier uit te roeien (Gen 9, 8-17).
- God beloofde *Abraham* het Beloofde Land, waarin zijn natuurlijke nakomelingen gezegend zouden zijn als natie, en Hij beloofde daarna een koninkrijk, totdat tenslotte alle mensen op aarde door hem en zijn nakomelingen geheiligd zouden zijn (Gn 12, 1-3; 22, 16-18).

- De Heer gebruikte *Mozes* om de twaalf stammen van Israël uit de slavernij van Egypte te leiden en een nationaal verbond te bekrachtigen dat hen tot een heilige natie maakte (Ex 19, 5-6), en Hij riep op om het Beloofde Land van Kanaän als hun erfenis in bezit te nemen (Ex 3, 4-10).
- God sloot een verbond met *David* om een wereldwijd koninkrijk te vestigen, door een eeuwigdurende troon op te richten met de zoon van David, die ertoe bestemd was – met goddelijke wijsheid – te heersen over alle naties, verenigd als een koninklijke familie in hun gemeenschappelijke verering van de hemelse Vader in zijn huis, de tempel van Jeruzalem (2 S 7, 8-19).
- Ten slotte hield de Vader al zijn vroegere beloften door het geschenk van zijn Zoon, *Jezus*, die alle vloeken van de eerdere gebroken beloften op Zich nam om het Nieuwe Verbond te bekrachtigen – in de zelfopoffering van zijn vlees en bloed, waardoor Hij ons allen, Joden en Heidenen, tot een universele goddelijke familie verenigde: de Ene, Heilige, Katholieke en Apostolische Kerk (Mt 16, 17-19).

Als wij ons eigen leven beschouwen, kunnen we vaststellen dat al deze vaderlijke beloften ook voor ons gelden, om ons te bevrijden van de warboel die onze zonden hebben veroorzaakt; om onze huwelijken en gezinnen te behoeden; om tegemoet te komen aan onze noden; om ons sterk te maken; om ons voor altijd met elkaar en met God te verenigen. Als we ons gemeenschappelijk leven als volk van God beschouwen, zullen we zien hoe de Vader elk van deze beloften aan ons als geheel in liefdevolle wijsheid en barmhartig vernuft heeft vervuld door zijn bedorven en gevallen kinderen om te vormen tot de vlekkeloze Bruid van Christus.

Een verbrede horizon

Met elk volgend verbond verbreedde God het brandpunt van zijn betrekkingen met de mensenfamilie. Bij de dageraad van de schepping sloot God het eerste verbond met *Adam* in de vorm van een *huwelijksverbond*, onder het teken van de *sabbat*. “God schiep de mens als zijn beeld... mannelijk en vrouwelijk schiep

Hij hen" (Gn 1, 27). En Hij zegende ze en riep ze op vruchtbaar te zijn; daarin bestond de reden van het huwelijksverbond dat Hij met de stamouders van de mensenfamilie sloot.

Onze stamvader Adam, vertegenwoordigt de hele mensenfamilie. In zijn eerste encycliek, *Redemptor Hominis*, heeft Paus Johannes Paulus II erop gewezen dat God bij de schepping een verbond heeft gesloten met heel de mensheid. Hij beschouwt het als het fundamentele verbond waaruit alle andere in de Schrift voortkomen – culminerend in het Nieuwe Verbond dat Jezus heeft bezegeld en waardoor Gods oorspronkelijke verbond is vervuld en hernieuwd. Met een citaat uit het 4e Eucharistische gebed beschrijft de Paus wat Christus heeft volbracht: "Hij, en Hij alleen heeft dat vaderschap van God bevredigd, en die liefde die de mens op een bepaalde manier heeft afgewezen door het verbreken van het eerste verbond en de latere verbonden, die God 'telkens weer aan de mens heeft aangeboden'".⁶

Tien generaties later sloot God een tweede verbond met *Noach* en zijn familie, onder het teken van de *regenboog*. Daarmee nam de familie van God nu een *huishoudelijke* vorm aan. Zoals u zich zult herinneren was Noach een getrouwde man met drie volwassen zonen die ook getrouwd waren. Samen vormden zij een uitgebreide familie. Kunt u zich deze vier echtparen voorstellen, hoe zij een jaar lang probeerden samen te leven binnen de begrenzingen van de ark? Noach moet de touwtjes vast prima in zijn hand gehad hebben!

Na nog eens tien generaties sloot God een derde verbond met *Abraham*, onder het teken van de *besnijdenis* (Gn 17). Zo werd Gods gezin uitgebreid tot de proporties van een *stam*. Toen Abraham werd geroepen om zijn geboorteplaats te verlaten, was hij een patriarch die heerste over een familie, en later werd hij het stamhoofd van een ware *stam*. Behalve over zijn eigen verwanten, die hem vergezelden (zoals Lot), hield deze ene man toezicht over honderden bedienden, mogelijk zelfs duizenden (Gn 14, 14). Het verbond omvatte deze hele groep. Zo groeide het volk van God uit van een echtpaar tot een huishoudens en tot een *stam*, die uit vele huishoudens en nog meer huwelijken bestond.

Het vierde verbond werd door God gesloten met *Mozes* op de berg Sinaï, gekenmerkt door het *Pascha*, hetgeen de twaalf stammen omvormde tot Gods *nationale* familie, Israël. Daar-

door werd een meer uitvoerig systeem van wetten absoluut noodzakelijk. God gaf de tien geboden en andere verordeningen aan Mozes, zodat Israël zijn eigen nationale grondwet zou hebben.

Het vijfde verbond sloot God met *David*, onder het teken van de eeuwige troon van de zoon van David, om Israël tot een *koninkrijk* te maken (2 S 7). Dat betekende een verheffing van de natie Israël boven de omringende naties en stadstaten, terwijl zij in het verbond geïntegreerd werden, door hen een ondergeschikte rol te geven als kolonies en onderdanen onder God en zijn koninklijk-priesterlijke Zoon van David. Omdat koningen belasting vorderen van onderworpen naties, betekende dit ook dat vreemdelingen Jeruzalem jaarlijks zouden bezoeken, waar ze Gods wet zouden horen en kennis zouden maken met de vaderlijke wijsheid van Salomo. Op deze manier leerden de heidenen de ene ware God te aanbidden, terwijl de Vader ze voorbereidde om tenslotte weer te worden hersteld als zijn familie, na de komst van de *ware* Zoon van David, Jezus.

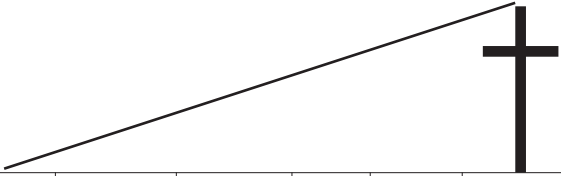
Zoals u kunt zien, is elk van deze verbonden fundamenteel familiaal van aard. God gaat op een persoonlijke manier met zijn volk om, als een vader van zijn familie die door al deze verbonden met een waakzaam oog op hun verwantschapsrelaties en verplichtingen toeziet. Zijn uiteindelijke doel is natuurlijk het hele menselijke ras weer te verenigen, dat door zonde, trots, ongerechtigheid en geweld gebroken was. Dit kan niet: wij kunnen er niet uit onszelf weer bovenop komen of de eenheid herstellen door eigen inspanningen alleen, hoezeer we ons ook inspannen. Alleen God kan ons weer samenbrengen en ons allen met Hem verzoenen.

Hoe is het mogelijk een zo gigantische taak te volbrengen? Door de komst van Christus, de eniggeboren Zoon van God. God zelf moest komen om ons te redden. We zullen zien dat Christus het Oude Testament niet heeft afgeschaft, maar vervolmaakt en in vervulling heeft doen gaan.

Het zesde verbond werd gesloten door *Jezus Christus*, met de Eucharistie als het teken van het Nieuwe Verbond, dat Gods familie werkelijk *universeel* maakte (*Katholikos* in het Grieks), anders bekend als de *Katholieke Kerk*. Het koninkrijk van Christus is niet beperkt tot een bepaald gebied of ras, noch beheerst door politieke dwang, militair geweld en menselijke vrees, maar door

spirituele middelen, sacramentele genaden en goddelijke barmhartigheid en liefde.

Dit is de constitutie van het Nieuwe Verbond, en het is werkelijk binnen de Katholieke Kerk. Alle mensen zijn nu geroepen lid te worden van deze universele familie van God, om als instrumenten te dienen in het verzoeningswerk van de Vader, door de Zoon in de Geest. Menselijke kracht alleen is onbekwaam voor een dergelijke taak.

VERBONDS-MIDDELAAR	ADAM	NOACH	ABRAHAM	MOZES	DAVID	JEZUS
VERBONDS-ROL	Echtgenoot	Vader	Stamhoofd	Rechter	Koning	Koninklijke Hogepriester
VERBONDS-VORM	Huwelijk	Huisgemeenschap	Stam	Natie	Nationaal Koninkrijk	Katholieke Kerk
VERBONDS-TEKEN	Sabat	Regenboog	Besnijdenis	Pascha	Troon	Eucharistie

We zien hier hoe God een vader voor zijn familie is door middel van het verbond, gedurende de verschillende perioden van de geschiedenis. Op elk tijdstip gebruikt God het verbond om de geestelijke solidariteit en structurele eenheid van zijn familie in stand te houden, die blijft groeien van generatie tot generatie, totdat tenslotte zijn kinderen een internationale familiegemeenschap van geloof vormen.

Dat is wat onze wereld in de huidige tijd het meest nodig heeft: een nieuwe visie van een echte en duurzame familie-eenheid onder God de Vader. De Westerse maatschappij is tot een cultuur van mensen geworden die weinig meer dan de commerciële vrijheden gemeen hebben die nodig zijn om onze eigen belangen als individuen na te streven. Wat we echter werkelijk nodig hebben – waar we naar verlangen – is de verbondsliefde van een familie, Gods familie.

De Drie-eenheid is de eeuwige verbondsfamilie

Wat verenigt mensen als leden van een familie? Vlees en bloed en een gemeenschappelijke naam. Daarom zijn de leden van Gods universele familie, de Kerk, verenigd in het offermaal van de familie dat wij de Eucharistie noemen: Vlees en Bloed van Christus. Insgelijks zijn wij, als Kerk, zoals een gemeenschappelijke naam een familie verenigt, verenigd door het doopsel, de wedergeboorte en de opname in de familie van God in *de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest*.

De sacramentele band van het doopsel weerspiegelt een verbondseed, die Christus als de Nieuwe Adam heeft gesticht, de stichter van zijn nieuwe familie. En deze band wordt vervolmaakt en gesterkt wanneer wij het *Vlees en Bloed* van de eniggeboren Zoon van de Vader ontvangen, het Paaslam van het Nieuwe Verbond, in de kracht van de Geest.

Dus is de Drie-eenheid de eeuwige en oorspronkelijke verbondsfamilie. Zoals Paus Johannes Paulus II schrijft: “God is in zijn diepste mysterie geen eenzame, maar een familie, want Hij heeft in Zich vaderschap, zoonschap en het wezen van de familie, wat liefde is”.⁷

De Drie-eenheid is de eeuwige bron en volmaakte maatstaf van het verbond. Wanneer God met zijn volk een verbond sluit en Zich daaraan houdt, dan is Hij alleen maar waarachtig tegenover zichzelf. Kortom: “verbond” is *wat* God doet, omdat “verbond” is *wie* God is. De wonderbaarlijke transformatie van een zondig en gevallen paar, dat uit het paradijs is verdreven, in Gods glorieijke, verlost, wereldwijde familie van heiligen, die voor altijd thuis zijn in de hemel, is de verbondsgeschiedenis van de Schrift. De zich uitbreidende cirkel van God kan niet worden begrensd. Gods verbondsfamilie is universeel geworden en onsterfelijk in en door zijn Zoon Jezus. Vanaf het begin heeft de Vader gepland dat Adam en Eva de eerste leden van een wereldwijde familiekring zouden worden, opgenomen in de eeuwige liefde van de Drie-eenheid. Dit oorspronkelijke verbond tussen God en ons ras, waarmee de goddelijke liefdesgeschiedenis is begonnen, zullen we nu van dichterbij bekijken.